

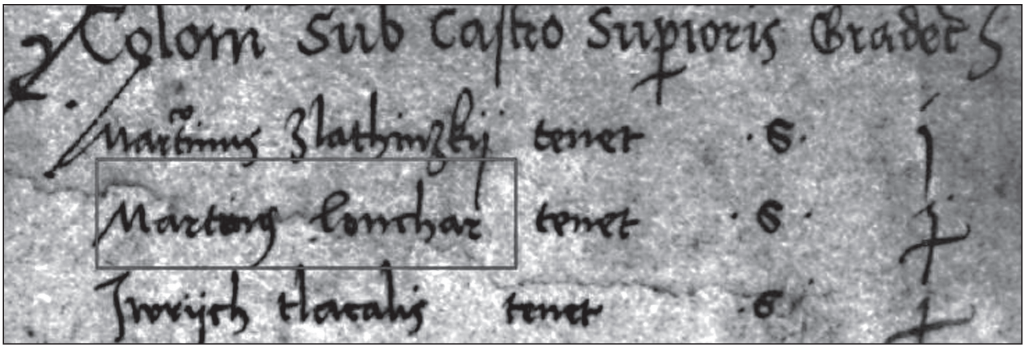
O prezimenima nastalima od naziva za zanimanja na primjeru prezimena Lončar

Povijesne potvrde priimaka i prezimena motiviranih nazivima za zanimanja nisu važne samo zato što pokazuju povijesni kontinuitet i razvoj hrvatskoga prezimenskog korpusa te upućuju na razvoj imenske formule općenito nego i zato što daju osobit uvid u svakodnevicu srednjovjekovnoga ruralnog i urbanog života. Već u razvijenoj srednjem vijeku nalazimo pojedine dokumente u kojima se spominju takvi priimci, ali najcjelovitiji uvid u zastupljenost pojedinih priimaka i prezimena dobivamo iz cjelovito transkribiranih i analiziranih popisa u kojima su se popisivale cijele zajednice. Nazivi za zanimanja u srednjem vijeku pridodavali imenskoj formuli kako bi se lakše razlikovali pojedinci istoga osobnog imena. Tijekom srednjega vijeka, naime, korpus osobnih imena (ili osobnoimenski fond) počeo smanjivati. Vrlo raznolika hrvatska narodna imena svoje su mjesto polako prepuštala svetačkim i biblijskim osobnim imenima.

Povijesna vrela i antroponimijske potvrde pokazuju da je gotovo svako veće naselje imalo kovača, a vrlo su česta bila zanimanja poput kolara, tkalaca, šoštara ('postolar') i pekara. Lončarsko (ili grnčarsko) zanimanje nedvojbeno je bilo nužno u svakodnevnome životu predmodernih ruralnih i urbanih društava. Lončara je stoga bilo uistinu posvuda. Gotovo u svakome većem naselju nalazio se kmet ili seljak koji je svoje prihode upotpunjavao povremenom prodajom lončarije ili pravi obrtnik koji se većinu vremena bavio tim poslom, a povremeno obrađivao zemlju. Takve zaključke čvrsto potkrepljuju mnoge pisane povijesne potvrde zabilježene u gotovo svim većim vlastelinstvima, gradovima, trgovištima i naseljima u sjeverozapadnoj i središnjoj Hrvatskoj. Najstarije potvrde priimka Lončar zabilježene su u najstarijim popisima podložnika na vlastelinstvima u središnjoj i sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

Najstariji primjer uporabe imenice *lončar* uz neko osobno ime potječe iz XIV. stoljeća (*Petrus, lonchar, Benedictus, lonchar*), ali u tim je potvrdama očito da zabilježeni naziv nije pravi priimak te da nije riječ o pravoj imenskoj formuli. Najstariji dokumenti u kojima je imenica *lončar* zabilježena kao sastavnica prave imenske formule potječu iz XV. stoljeća (*Lonchar*, 1450.) iz podgorske župe Zagrebačke biskupije, a po jedna potvrda zabilježena je u čak četirima naseljima te župe. U dosad obrađenim vrelima iz druge polovice XV. stoljeća priimak Lončar (*Lonchar*) zabilježen je najmanje dvadesetak puta, i to na području trakošćanskoga, susedgradskoga, cesargradskoga i grebengradskoga vlastelinstva te na području Gorske župe i Glavničkoga arhidakonata.

Kako je već spomenuto, povijesni nam izvori katkad ne dopuštaju zaključiti je li imenica kojom se označuje naziv za neko zanimanje (npr. *lončar*) zabilježena kao dio

Martin Lončar. *Martinus Lonchar*, Popis podložnika utvrde Gornji Gradec, 1512. godine. (KAZ, Acta capituli antiqua, sv. 81., br. 10).

imenske formule ili je riječ samo o oznaci zanimanja. Dodatni je problem i to što su sastavljači spomenutih povijesnih vrela priimke vrlo često bilježili malim početnim slovom. Općenito govoreći, zapisivači i sastavljači srednjovjekovnih dokumenata nisu se trudili pratiti neki ustaljeni način bilježenja, nego su imensku formulu zapisivali na vrlo različite načine. Tako je, primjerice, u popisu iz 1496. u jednome donjostubičkom naselju zabilježen Pavao *figulus*, a desetak godina poslije u istome je selu zabilježena imenska formula Pavao *Lonchar*. Mogli bismo stoga zaključiti da je razdoblje kasnoga XV. i ranoga XVI. stoljeća zapravo vrlo važno doba intenzivnoga razvoja imenske formule i stvaranja prezimenskoga korpusa, a spomenuti primjeri najzornije opisuju postupak prometanja naziva za zanimanje u nasljedno i nepromjenjivo prezime.

Osvrnimo se na kraju još na suvremeno stanje i rasprostranjenost prezimena Lončar. Ukupno su 2011. u Hrvatskoj živjela 5673 nositelja toga prezimena. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine prezime Lončar bilo je na šestome mjestu po broju nositelja u Koprivničko-križevačkoj županiji. U toj je županiji prezime Lončar osobito često zastupljeno u županijskome središtu Koprivnici te općinama Koprivnički Ivanec i Đelekovec. Usto je bilo među najčešćim prezimenima u općinama Hrvatska Dubica i Vojnić u Sisačko-moslavačkoj županiji. Bilo je i među najčešćim prezimenima u Preku na otoku Ugljanu u Zadarskoj županiji. Među češćim su suvremenim hrvatskim prezimenima još i prezimena Lončarić (2781 nositelj) te Lončarević (1205 nositelja).